

УДК 811.111'276.2:575

Мелешенко А. І.¹, Мелешенко Б. А.²

¹ канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ГФ-320 НУ «Запорізька політехніка»

ЗООМОРФНІ МЕТОНІМІЧНІ МЕТАФОРИ ПРИ УТВОРЕННІ ТЕРМІНІВ ФРАНЦУЗЬКОГО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО СТИЛЮ

Термін – це є слово або словосполучення, що являється назвою предмета або явища і відноситься до спеціальної галузі науки або техніки. Французьке термінотворення аналізується на основі вторинної номінації слів та метафоричного переносу загальновживаної лексики з елементами метонімії, яка базується на концептах, що виникли як відображення екстралінгвістичних явищ навколишнього середовища. У термінології, через метафору проявляється зв'язок мови з духовною і матеріальною культурою народів, з поняттями, на основі яких утворюються в майбутньому терміни науково-технічного тексту. Науковий стиль французької мови на відміну від української, менш чітко відокремлюється від загальновживаної мови. Він має такі специфічні риси як об'єктивність, абстрактність, логічність, узагальненість, точність, стислість. Важливим аспектом метафоричних термінів у дослідженні є їх поділ на класи. Антропоморфні метафори позначають технічні прилади, деталі на основі зовнішньої схожості з частинами людського тіла, а саме на основі метонімічної метафори: *pied à coulisse, bouche d'accès, doigt de division bras de levier, tête de vilebrequin, robinet de tête*. Окрім класу антропоморфних метафор зустрічаються також й зооморфні метонімічні метафори, які мають ознаки хвоста, вуха, язика тварин – *écrou à oreilles, glissières à queue d'hironde, langue-de-carpette*. Четвертий клас метафоричних термінів, пов'язаний з поняттям їжи – *ressort à*

boudin, є менш розповсюдженим у французькому науково-технічному дискурсі. Окрім того, французькі метафоричні терміни мають такі характерні риси, як асоціативність, полісемію, стислість, метонімічність, генералізацію, специфікацію, опосередкованість, функціональність.

Окрім класу антропоморфних метафор зустрічаються також й зооморфні метонімічні метафори, які утворюються на основі частин тіла тварин чи комах (дзьоба, хвоста, лапи, шиї, язика, вуха, тощо), такі як:

Bec de corbeau – долото із загнутим кінцем

Surface de contact des becs – вимірювальна поверхня губок

Cou de signe – закруглене коліно труби

Langue-de- vache – однорого ковадло

Patte d'araignée – змашувальна канавка

Écrou à oreilles destiné à être manœuvré à la main – баракова (кастильована) гайка, яка слугує для того, щоби закручуватися вручну.

В останньому терміні *écrou à oreilles*, він не перекладається на українську мову терміном «гайка вівцева». У французькому варіанті «гайка з вухами» , вуха, які стирчать над головою у вівці, проте не у всіх порід. У зайця, наприклад вуха стирчать дуже виразно, проте цю гайку насправді не називають «зайцева гайка» . Тому у даному випадку можливо казати про те, що у французькому терміні, який базується на концепті «вуха», відбувається генералізація значення цього терміну на основі асоціації з усіма тваринами, які мають вуха, що стирчать над головою, в той час, як в українському варіанті перекладу терміна «барашкова гайка», він ґрунтується на основі асоціації тільки з однією твариною – «вівцею» (через російську «барашка») і вона має ознаки специфікації. Зооморфна метафора *écrou à oreilles* до того ж має ще й метонімічний характер (частина – ціле, вівця – вуха вівці) зовнішньої схожості з частинами тіла, тому що вуха – це частина тварини, тобто можливо казати про те, що у французькій мові термін створюється на основі метонімічної метафори та генералізації ознаки, а в українській - на основі опосередкованої метонімічної метафори та специфікації ознаки. Тобто, підчас перекладу цього терміну з французької на українську мову, відбувається не тільки метафоричний перенос поняття а й розширення та звуження значення терміну. Звідси, ми можемо зробити висновок про те, що для цього класу метафоричних термінів при перекладі з французької на українську мову можна виділити наступні характерні риси, а саме (+метафора), (+метонімія), (+генералізація), (+специфікація), (+опосередкованість). Така риса як (+опосередкованість) вказує на те, що деякі терміни українського науково-технічного стилю колись зайшли в українську термінологію через російську мову.

Іншим прикладом класу зооморфної метафори є *glissières à queue d'hironde*, яка перекладається на українську мову як «ковзанка у вигляді хвоста ластівки».

Les glissières prismatiques peuvent etre classées en: glissières rectangulaires ou glissières parallépipédiques, glissières à queue d'hironde et glissières prismatiques proprement dites.

Багато термінів у своїх значеннях прагнуть до точності та короткості. У нашому прикладі замість *glissières à queue d'hirondelle* ми маємо *glissières à queue d'hironde*, тобто конверсію *d'hirondelle* до *d'hironde*. Концепт «ластівка» співпадає в обох мовах, а сам термін утворюється на основі метафори з метонімічним відтінком «хвіст ластівки», а не просто «ластівка». Конверсія як і аббревіатури є досить поширеними явищами у французькій термінології науково-технічного стилю.